

PM 2007-02-12/BIB**Skadeståndsgrundande brister i Advokatfirman Sven Jernryds rättsutredning
angående advokaten Lena Ströms handläggning vid rättegången inför Malmö
tingsrätt i rättsfallet NJA 1992:60****A. Rättsutredningen**

I december 1992 fick advokatfirman Sven Jernryd AB, Lund, (*Jernryd*) i uppgift av Klemeco Nord AB (*Klemeco*), med stöd av bolagets försäkringsgivare Folksam, att utföra en objektiv rättsutredning över advokaten Lena Ströms handläggning av sitt uppdrag som processombud för Klemeco i sin skadeståndstalan mot Jernmanufaktur AB Raco (*JR*). Beställarna av rättsutredningen hade skälig anledning misstänka att det förekom allvarliga brister i Ströms processföring i Malmö tingsrätt angående JR:s tre avtalsbrott mot ett skriftligt ensamrättsavtal mellan Klemeco och JR. Domar och bakomliggande omständigheter i den tvisten finns beskrivna i rättsfallet NJA 1992 s 403.

Jernryds rättsutredning presenterades den 22 mars 1993. Konklusionen var att Ström sannolikt ådragit sig skadeståndsskyldighet till följd av att advokaten inte lät Malmö tingsrätt pröva avtalsbrottet mot punkten 5.1 i avtalet med JR, då det enda åberopade avtalsbrottet (garanti-fiktionen i punkt 3.1) måste anses äventyrlig att åberopa som enda grund. Jernryd ansåg det dock mera tveksamt att skadeståndsskyldighet inträffat på grund av Ströms försummelse att inte åberopa tillgängligt skriftmaterial angående bakgrunden till och villkoren för avtalets speciella skrivningar. Annat anmärkningsvärt omnämndes ej.

B. Rättsutredningens genomförande

Innan rättsutredningen inleddes, överlämnade Klemecos ställföreträdare Bertil Burström personligen allt sitt skriftmaterial som rörde processen mot JR till Jernryds advokatbyrå, där jur kand Ulf Jönsson skulle utföra det basala utredningsarbetet. Klemecos dokument var enligt Jönsson sällsynt välordnade i kronologisk ordning i två pärmar; en för allt processmaterial och en pärm för all inofficiell skriftväxling mellan inblandade ombud och huvudmän samt den inofficiella skriftväxling som förekommit mellan Klemeco och JR. Jönsson granskade därutöver Malmö tingsrätts akt i målet.

Efter någon månad inkallades Burström till muntlig genomgång. Enligt uppgift från Sven Jernryd hade denne fört samtal per telefon med advokaten Claes Peyron, som varit

Klemecos ombud i Högsta domstolen samt med advokaten Bengt Sjövall, som varit ombud för JR. Jernryd återberättade att Sjövall hade ett tydligt minne av den aktuella huvudförhandlingen i Malmö tingsrätt, eftersom Klemecos ombud Lena Ström helt överraskande hade återkallat en rättsgrund till vilken flera personer hade inkallats att vittna dagen därpå.

Innan rättsutredningen färdigställdes kontaktade Jernryd även professorn i processrätt Lars Heuman, Stockholm, för genomgång av rättsutredningens slutsatser.

C. JR:s relevanta avtalsbrott mot Klemeco

- **Avtalsvillkoret 5.1.** Klausulen är utformad som en tvingande arbets-, aktivitets- och informationsplikt mot den svenska marknaden, och har delvis följande lydelse:

"Jernmanufaktur skall på allt sätt och efter bästa förmåga aktivt verka för största möjliga avsättning av Produkterna inom Sverige." ... "att fortlöpande ge Klemeco alla de upplysningar som är nödvändiga för bästa möjliga bearbetning av marknaden ..."

Anm: Formuleringen var av största värde för Klemeco och kan inte uppfattas på annat sätt än att det inte fick råda något som helst tvivel om att JR:s säljarbete hela tiden var bästa möjliga och att kontakterna mellan JR och Klemeco upprätthölls och inte avbröts. Emellertid berättade fyra säljare hos JR för Burström att man i maj 1986 hade beordrats av sin VD att inte sälja Klemecos produktprogram utan ligga lågt. Orsaken antogs vara att JR ville ta över Klemecos patent, lager och produktionsverktyg genom utsvältningsmetoden.

- **Avtalspunkten 3.1.** Skenbar inköpsgaranti för i förväg bestämda inköp med bland annat följande lydelse: *"Jernmanufaktur skall för leverans under varje kalenderår under avtalstiden av Klemeco Nord AB köpa en viss minimikvantitet av Produkterna.... För åren 1986 och 1987 har minimikvantiteten bestämts till inköp för 600 000,00 kr/år."*

Anm: Klausulen kan uppfattas som en garanterad inköpsförpliktelse, till skillnad från de målsättningsavtal som är vanliga i grossist- och återförsäljarbranschen (jfr standardavtalet EÅ 85). Garantifiktionsen motsades dock av klausulerna 3.4 och 10.3. JR hade haft en muntlig ensamrätt i tre år innan JR erbjöd sitt ensamåterförsäljaravtal. JR köpte sedan, jämfört med året innan (1985), endast en sjättedel. Trots avtalad inköpskvantitet det första avtalsåret (1986) inköptes endast en tiondel. Under åtta månader året därpå (1987), när JR inte hade någon ensamrätt, blev JR:s inköp femdubbel större!

- **Punkten 9.3.** Stipulerar informations- och erfarenhetsutbyte med följande lydelse: *"Parterna skall årligen under augusti och november månad sammanträda för att diskutera den dittillsvarande och den förväntade försäljningen för kommande 12-månadersperiod samt likaså diskutera de försäljningsaktiviteter som förevarit och som planeras. Återförsäljaren kallar till ifrågavarande sammanträden."*

Anm: JR kallade aldrig till något möte, vilket i sig utgör bevis för brott mot informationsplikten i punkten 5.1.

D. Rättsutredningens nyttiggörande för skadeståndskrav, samt kravets utfall

Jernryd överlämnade en kopia av rättsutredningen (23 sidor) jämte ett sammanfattande följebrev (2 sidor) till Klemecos ställföreträdare Burström och till Folksams rättsskyddshandläggare Bror Runerius med uppmaningen att avvakta och låta Sven Jernryd i lugn och ro förhandla med advokaten Ström, som även delgivit rättsutredningen. Emellertid vägrade

Ström tala med Jernryd varför samtalen fick föras via juristen Lars Andréén på försäkringsbolaget Wasa, Stockholm. Enligt muntlig uppgift till Burström från Sven Jernryd var Wasa villig att utge skadestånd för Klemecos rättegångskostnader och uteblivet skadestånd i den tvist som beskrivs i NJA 1992 s 403. Wasa ansåg sig dock förhindrad av att försäkringstagaren Ström ej medgav något fel.

Jernryd försökte i det längsta undgå att inge stämningsansökan till tingsrätten. En bidragande orsak till detta kan ha varit att Lena Ström var ledamot i huvudstyrelsen för Sveriges Advokatsamfund. I vart fall lät Jönsson, som nu hade utnämnts till advokat på Sven Jernryds advokatbyrå, undslippa sig följande till Burström: *"Detta är en besvärlig balansgång..."*. Sven Jernryd hade tidigare uttalat ungefär följande i vittnens närvaro: *"Hade Lena Ström åberopat det hon skulle mot Jernmanufaktur hade Klemeco vunnit så det stänkt om det!"* Med Klemecos tillgång till fyra kronvittnen (från JR!) jämte all annan bevisning är det svårt att tänka sig något annat.

Efter ett tiotal verkningslösa muntliga och skriftliga påstötningar till Jernryd reste Burström till Lund och utkrävde den sedan länge färdiga stämningsansökan och lämnade in den till Ängelholms tingsrätt den 7 juni 1993 (Mål T 341/93). Där fördröjdes sedan målets handläggning i tre år av Jernryd och Ströms ombud, advokat Lars Laurin. Efter att även en tredje förberedande förhandling hållits i tingsrätten och Burström funnit att Jernryd fortsatte att retirera från sina tidigare slutsatser entledigades Jernryd som ombud. Den av Burström fullföljda talan på basis av Jernryds rättsutredning bifölls dock inte av tingsrätten.

Bland de tjugoåtta sidor nytt skriftmaterial (aktbilaga 92 B), som advokaten Ström genom en processuell kupp lämnade till envar domare i Ängelholms tingsrätt någon dag före huvudförhandlingen, fann Burström i efterhand ytterligare bevis och motsägelser som borde stärka Klemecos talan i hovrätten. Enligt rättegångsbalken är ny bevisning normalt inte tillåten i högre instans, men med hänvisning till Ströms överrumplande manöver i tingsrätten godkände hovrätten i särskilt beslut de nya bevisen. Hovrätten gav likväl en blank dom utan att med ett enda ord kommentera den nya bevisningen eller de nya argumenten.

Trots hänvisning till den totala avsaknaden av prejudikat från HD angående advokatkårens uppgifter och ansvar samt skriftliga förord av juridikprofessorn Hans Klette, Lund, jämte ordföranden för Svenska Uppfinnareföreningen, Sune Hilstad (VD för Svenska Ingenjörssamfundet), avvisade Högsta domstolen på sedvanligt manér Klemecos ansökan om prövningstillstånd.

Ytterligare försök har utan framgång gjorts av Klemeco och Burström att i svensk domstol finna sin rätt (se Mål T 4003-01 i Helsingborgs tingsrätt – avvisat på grund av res judicata; Mål T 2973-02 i Lunds tingsrätt – återkallat efter föreläggande om avvisning med hänvisning till RB 42:5; Mål T 4586-03 i Lunds tingsrätt – utan bifall). Den hittills enda framgången är Europadomstolens fällning av Sverige den 19 december 2006 för brott mot Europakonventionens Artikel 6, som stipulerar rätten till en

rättvis rättegång inom skäligen tid. Svenska staten förpliktades gottgöra Klemeco för tidsutdräkten i Ängelholms tingsrätt och i Hovrätten över Skåne och Blekinge med ett ideellt skadestånd på 2 000 Euro jämte viss ersättning (500 Euro) för översättningskostnader. Klemecos övriga sex anmärkningar inför ECHR bifölls ej. Omständigheten att hovrätten ej hade omnämnt Klemecos nya bevis utan istället fastställde tingsrättens dom blankt utan eget resonemang, hade lyfts upp av ECHR som ”*admissible*”, men förfarandet godkändes slutligen som rättssäkert. Denna uppfattning om *genomsynlig och tillförlitlig* rättvisa skall överklagas för omprövning i plenum, d v s med femton domare i ECHR.

E. Följdverkningar av det rättsliga utfallet, baserat på Jernryds rättsutredning

Burström blev mycket konfunderad över den rättsliga utgången i målet med Ängelholms tingsrätts osannolika ”fribrev” till Ström, hovrättens blanka fastställelse trots elva nya godkända bevis och väl utvecklade argument samt Högsta domstolens dokumenterade ovilja att någonsin pröva tvistemål mot svenska advokater. Därför började Burström forska i det märkliga rättsläget i Sverige. Genom ett stort antal debattartiklar i riks- och lokalpress, tidskrifter och annan media som regional-TV och radio efterlystes även förklaringar och motbevis, men inget framkom som på minsta sätt ändrade det uppseendeväckande forskningsresultatet. Burström fann nämligen att några tiotal skadeståndsmål årligen pågår mot ifrågasatta advokater, men att ingen advokat har behövt betala en krona i skadestånd till försummad klient efter lagkraftvunnen dom. Detta har synbarligen gällt sedan advokatkåren erhöll officiell status 1948, och troligen ända sedan Advokatsamfundet bildades år 1887. Burström studerade ett antal domar närmare och jämförde med förhållandena i Danmark och Norge, vilka däremot visade sig betryggande rättsäkra för klienterna. Det kan antas att det alarmerande rättsläget i Sverige beror på en osund vänskapskorruption mellan inblandade domstolsjurister och advokater, förutom på den välkända svenska myndighetsbeskyddande rättskulturen med det inbyggda ofelbarhetssyndromet.

Historiskt sett har ett stort antal stämningsansökningar mot advokater grundats på ingående rättsutredningar av professorer och/eller kompetenta jurister. Dessutom har de flesta mål handlagts av kvalificerade advokater. Frågan är om dessa verkligen har skött sina processuppdrag mot sina kollegor på bästa lojala sätt? Då domstolen enligt Rättegångsbalkens regler endast har att bedöma det som *muntligt* framförs och hänvisas till under huvudförhandlingen, är det vanskligt för den som inte varit åhörare att avgöra den frågan.

Låt oss granska ”fallet Klemeco vs Ström” och undersöka om Jernryd verkligen var samvetsgrann och lojal mot sin uppdragsgivare och i sin rättsutredning lyfte fram *samtliga* grava fel och försummelse som förekommit i advokaten Ströms arbete för Klemeco. Jernryds rättsutredning var ju av fundamental vikt eftersom utredningen skulle kunna ligga till grund för förhandlingar om skadestånd eller eventuellt nödvändiga rättsliga åtgärder.

F. Var Jernryds rättsutredning verkligen fullödlig och tillräckligt uttömmande?

Trots att Burström i samtal med utredarna på Jernryds advokatfirma pekade på att han känt sig felinformerad och vilseledd av Ström, undertrycktes dessa frågor och omständigheter i Jernryds rättsutredning. Likväl hade Jernryd uppvisat stor förvåning när han upplyste om att det inte fanns några rättsfall i Sverige angående advokatansvaret, vilket gjorde det svårt att bedöma kraven på bevisningen. Detta förhållande borde verkligen ha manat Jernryd att lyfta fram även det mest avslöjande i Ströms agerande i stället för att medvetet undertrycka det.

Med anledning av det negativa utfallet från Klemecos sökande efter korrekt rättvisa bör en studie göras huruvida Jernryd utförde sitt basala utredningsarbete med tillräcklig nit och omsorg och verkade för sakens riktiga och allsidiga belysning. Detta är advokatens ovillkorliga skyldighet enligt advokatkårens etiska regler. Om en advokat på ett systematiskt sätt felinformerar och vilseför sin huvudman under en längre tid är detta inte bara vårdslöst, svikligt och oetiskt utan även skadeståndsgrundande såvitt följer av allmänna rättsgrundsatser och Advokatsamfundets etiska regler samt RB 8:4 och Skadeståndsl 2 kap 1 §.

I skadeståndsfallet Klemeco vs Ström skulle en redovisning av desinformationerna från advokatens sida ha inneburit heltäckande bevisning för att Ströms huvudman *vilsefördes* om att tre avtalsbrott skulle åberopas mot JR, men att detta efter Malmö tingsrätts dom inte visade sig förenligt med sanningen. Vid sådant förhållande hade Klemeco knappast behövt pröva saken i domstol, eftersom Ström skulle ha blivit allmänt ifrågasatt samt ålagts den fulla bevisbördan för huruvida sveket och avsteget från uppdraget hade inverkat på Klemecos rättsliga utfall eller ej.

Vid genomgång av Jernryds rättsutredning har Ström naturligtvis med lättnad observerat att hennes tvetalan och vilseledande information hade undertryckts och mörkats. Ström kunde därför förlita sig på att Jernryd skulle gå sin advokatkollega till mötes om det kom till rättegång mot Ström. Som synes av kapitel "I" nedan, uppfyllde Jernryd allteftersom tiden led sin kollegiala men djupt oetiska och tvivelaktiga "plikt" - utan hänsyn till uppdragsgivaren - det ekonomiskt hårt utsatta bolaget Klemeco och dess enda ägare.

G. Vilka insikter hade Klemeco om JR:s avtalsbrott och om Ströms hållning?

Klemecos ställföreträdare hade redan vid sin första kontakt med advokaten Ström klart för sig vilka avtalsbrott JR gjort sig skyldig till. Ström delade Klemecos uppfattning och gjorde ett märkligt uttalande som Burström erinrade om utan att Ström korrigerade sin formulering. Se följande tre skrifter: (Ordagranna citat återges i *kursiv* stil. Särskilt relevanta formuleringar har markerats i **fetstil**).

- Klemecos brevkast till JR 1986-09-15 (avsändes ej, utan överlämnades till Ström): "*Var god lämna adekvat förklaring till den dåliga försäljningen trots rådande högkonjunktur och med särskilt hänseende till*

avtalets §§ 3.1 och 5.1. Det förekommer uppgifter om att Klemet-programmet icke utbjuds på vanligt sätt sedan en längre tid, utan huvudsakligen genom passiv s k hyllförsäljning. Vi önskar Era kommentarer. Avtalet förutsätter ett seriöst och ärligt intresse av samarbete för bästa försäljning av produkten. Var god förklara varför icke avtalets § 9.3 har infriats. Enligt vissa källor finns indikationer på att Jernmanufaktur har affärskontakter med vår förre delägare Sven Ålander. Vi bör därför upplysa om att denne enligt avtal är förhindrad att agera inom infästningsbranschen till den 27 juni 1987.”

- Klemecos brev 1990-09-07 till Lena Ström med hennes syn på de grunder talan hade uppfattats vila på och vilka ”bergsäkra” utsikter Klemeco hade enligt Ström: *”Än idag ringer dock i mina öron Ditt bestämda uttalande till mig efter det att Du satt Dig in i mitt ärende: ”Vinner vi inte detta mål, då finns det ingen rättvisa!” ”För övrigt förstår jag ej varför J:s övriga försummelser mot avtalet och enligt stämningsansökan, har fallit bort.”*

Anm: Burströms brev skrevs i samband med rättegången i hovrätten mot JR och visar att Klemecos ställföreträdare blivit mycket undrande över Ströms sätt att sköta sitt uppdrag.

- Lena Ströms ”förklaringsbrev” 1990-11-07 efter hovrättens dom, vilket indirekt visar att huvudmannens vilja varit att talan skulle omfatta även avtalspunkten 5.1: *”Efter tingsrättsförhandlingarna kunde jag konstatera att vad Jernmanufaktur motanfört via säljare och ”säljarinformation” om försäljningsansträngningar, med största sannolikhet skulle ha inneburit att presentationen av de verkliga försäljningssiffrorna jämte Sören Nybergs vittnesmål, endast skulle ha räckt till att göra antagligt eller möjligen sannolikt att Jernmanufaktur varit försumligt. Detta hade inte räckt för bifall till skadeståndstalan. Jag vill erinra om att även tingsrätten ansåg att punkten 3.1 utgjorde ett garantiåtagande. Att domstolen därefter inte fann skadeståndsskyldighet föreligga var en juridisk kullerbytta enligt min uppfattning, vilken dock hovrätten fick på fötter igen...”*

Anm: Det framgår åtminstone indirekt att Ströms slutliga processföring stod i strid med Klemecos vilja och övertygelse. Att denna skulle respekteras hade ställföreträdaren invaggats att tro genom den information som lämnades. Dessutom ansamlades alltmer muntlig och skriftlig bevisning som styrkte JR:s brott mot avtalsvillkoret 5.1, såsom talande försäljningsstatistik under kraftigt ökande byggkonjunktur och ytterligare anställda säljare som relevanta bevisfakta.

H. Desinformerades Klemeco av Ström och borde en advokat ha uppfattat det?

De brev och skrifter som åren 1986 – 1990/92 utväxlades mellan Klemeco och advokaten Ström och mellan Ström/Klemeco och motparten JR och/eller JR:s advokater är många till antalet. Några relevanta citat infogas nedan i och för bedömning av vilken information som Ström lämnade till sin huvudman och/eller motparten i åberopsfrågan.

1. Lena Ströms hävningsförklaring 1986-09-19 av ensamrättsavtalet avsändes till

Jernmanufakturs ombud, advokaten Mats Nilsson: *”Om marknaden så uppseendeväckande har förändrats, vilket jag motsatsvis måste förstå att Du gör gällande, är brottet mot upplysningsskyldigheten enligt avtalets punkt 5.1 synnerligen allvarligt. Skadestånd kommer om hävning sker i så fall också att utkrävas”.*

2. Stämningsansökan till Malmö tingsrätt 1986-11-24, där advokat Ström anger relevanta omständigheter och uttryckligen gör gällande att Jernmanufaktur brutit mot tre punkter i avtalet, nämligen klausulerna 3.1, 5.1 samt 9.3. Någon numrerad klausul anges inte under rubriken "*Rättslig grund*". Under rubriken "*Bakgrund*": "*Av villkoren förtjänar punkterna 5.1 och 9.3 särskilt att noteras...*" "*Återförsäljaren ålades enligt punkten 5.1 i Avtalet att aktivt verka för avsättningen av produkterna samt inte minst att informera Klemeco om allt som var av betydelse för Klemit-produkternas konkurrensvärdighet och konkurrenskraft på marknaden.*" "*Med hänsyn till att Jernmanufaktur AB endast köpt för ... - och inte hade informerat Klemeco om vad som föranledde den markanta nedgången, förelåg också ett allvarligt brott mot informationskyldigheten enligt punkten 5.1.* I första stycket under rubriken "*Skadeståndsskyldigheten*" anger Ström "*väsentligt kontraktsbrott*" då "*Jernmanufaktur har garanterat att man skulle köpa för 600.000 kr under 1986 och för 600.000 kr under 1987. Under 1986 har Jernmanufaktur AB köpt för ca 40.000 kr.*" "*Kontraktsbrottet måste helt klart anses vara väsentligt. Så även med hänsyn till den underlåtna upplysningsplikten enligt Avtalets punkt 5.1.*"
3. Ströms yttrande och bevisuppgift 1988-04-18 till Malmö tingsrätt: "*Från Klemecos sida görs gällande att Jernmanufaktur medvetet "stoppat" försäljningarna av Klemit-produkterna...*" "*Jernmanufaktur vitsordar inte att man brutit mot informationsplikten i avtalet.*" Ström åberopar tre vittnen, vilka senare hördes under ed för att styrka: "*underlåten information*"... "*underlåten försäljning*"... "*att Jernmanufaktur medvetet underlåtit att uppfylla återförsäljaravtalet*"... "*att Jernmanufaktur brutit i informationskyldigheten enligt återförsäljaravtalet*"
4. Ströms följebrev till sin huvudman samt till Klemecos revisor Göran Nilsson 1988-04-18 med utkast till bevis- och vittnesuppgift för punkt 5.1: "*I mitt utkast har jag föreslagit vittnesförhör förutom med Nyberg, även med Lars Hjorth och Gustavsson.*" (Anm: Tre säljare hos JR).
5. Ströms utkast till bevis- och vittnesuppgift 1988-04-18 där fem vittnen listats för att styrka brott mot "*informationsplikten*" i avtalet – d v s punkt 5.1. Att även Bohllins Auktoriserade Revisorer informerades bevisas av **följebrevet** ovan.
6. Jernmanufacturs svarsinlägga till Malmö tingsrätt daterad 1988-02-26 där advokat Louise Widén utvecklar inställningen till Klemecos grunder: "*1.1 Kontraktsbrott*": "*Jernmanufaktur har aktivt marknadsfört produkterna...*" "*Inte heller har Jernmanufaktur brutit mot den informationsplikt, som regleras i återförsäljaravtalet.*"
7. Jernmanufacturs yttrande och bevisuppgift till Malmö tingsrätt daterad 1988-08-31 där advokat Bengt Sjövall bestrider brott mot punkt 5.1: "*Jernmanufaktur bestrider Klemecos i målet gjorda påståenden på sid 2 i inlagan om att Jernmanufaktur skulle ha stoppat eller försökt att stoppa försäljningen av de aktuella produkterna. Det bestrids att Jernmanufacturs säljare erhållit instruktion att inte verka för produkternas avsättning.*" "*Kopior av brev till Jernmanufacturs försäljare, bilaga C-D, till styrkande av att försäljarna inte erhållit instruktioner om att inte marknadsföra Klemit-*

produkter.” Som muntlig bevisning anges bland annat följande bevisstema för JR:s VD: ”.. **att Jernmanufaktur inte vidtagit någon åtgärd för att förhindra försäljning av de aktuella produkterna, utan i stället på sedvanligt sätt genomfört marknadsföringsåtgärder.**” Som bevisstema för en av säljarna anger Sjövall: ”**till styrkande av att Jernmanufacturs försäljare inte erhöll instruktioner om att inte marknadsföra Klemit-produkter.**”

8. Inofficiell skrivelse 1987-10-05 direkt till Lena Ström från Jernmanufacturs ombud advokaten Bengt Sjövall: ”**Grunder för käromålet; Klemeco synes påstå följande: Jernmanufaktur har gjort sig skyldigt till ett väsentligt kontraktsbrott genom att inte uppfylla sin garanti att för år 1986 köpa för 600.000 kronor. Dessutom har Jernmanufaktur begått kontraktsbrott genom att inte fullgöra sin informationsskyldighet.**”

9. Yttrande till hovrätten från Jernmanufacturs ombud Bengt Sjövall 1990-01-09: ”Bevisning”; ”**Westlund skall höras för att styrka att de påståenden som anges i bevisstemat för det av Klemeco åberopade vittnet Sören Nyberg inte är riktiga. Det bör emellertid framhållas att bevisstemat för Sören Nybergs vittnesmål avser omständigheter som antingen är ostridiga eller irrelevanta för den av Klemeco förda talan. Att Jernmanufaktur inte köpt de kvantiteter som anges i punkten 3.1 i avtalet är ostridigt. Huruvida detta skett avsiktligt (vilket i och för sig bestrids av Jernmanufaktur) eller ej, torde sakna betydelse i målet, sedan Klemeco vid tingsrätten frånfällit den tidigare åberopade grunden att Jernmanufaktur brutit mot sin skyldighet enligt avtalet (punkt 5.1) att aktivt marknadsföra produkterna. Klemeco åberopar nu endast att Jernmanufaktur inte uppnått garanterad försäljningsvolym ... Det kan tilläggas att anledningen till att Jernmanufaktur inte invände mot att de nyssnämnda vittnena hördes vid tingsrätten var den, att Klemeco först vid huvudförhandlingen angav sin inställning beträffande grunderna, och att vittnena då redan var kallade.**”

10. Inlägga till Högsta domstolen 1992-03-24 från Jernmanufacturs ombud Bengt Sjövall: ”**Det förtjänar också framhållas att Klemeco i hovrätten frånföll den vid tingsrätten åberopade grunden för käromålet att Jernmanufaktur brutit mot sin skyldighet enligt avtalet att aktivt marknadsföra produkterna.**” Anm: Sjövall skriver av misstag att det var i hovrätten (och inte i tingsrätten) som grunden 5.1 släpptes.

11. Malmö tingsrätts dom DT 73 i mål T 3178-86 av 1989-10-23; refererad i NJA 1992:60. Av domen framgår att Klemecos ombud Lena Ström slutligen har åberopat **endast** brott mot punkten **3.1** i målet mot Jernmanufaktur.

Sammanfattande anmärkning: Åtminstone *tio* skrifter visar med all önskvärd tydlighet för envar skolad jurist eller advokat att Ström *de facto* åberopade avtalsbrott mot klausulen 5.1, medan det elfte dokumentet visar att Ström slutligen *inte* gjorde det. Det finns ingen skrivelse som på minsta sätt motsäger denna digra bevisning.

I. Jernryds förhållningssätt till sin egen rättsutredning

Slutsatserna i Jernryds rättsutredning framgår av utredningens tjugotre sidor samt av det tvåsidiga foljebrevet till Folksam och Klemeco av 22 mars 1993. Det bör åter nämnas att

Jernryd, under *den tre år långa* förberedelsen i Ängelholms tingsrätt, successivt backade från sin konklusion i strid med sina intellektuella insikter och juridisk vetenskap samt slutligen intog den inställning som Ströms ombud advokaten Laurin förfäktade, sannolikt för att undgå varje bevisbörda på Ström. Laurins grundlösa påstående om att Ström aldrig åberopat 5.1 och aldrig ändrat talan, syftade således till att Ström inte skulle få bevisbördan för vilken konsekvens en avvikelse från uppdraget än kunnat förorsaka. Jernryds uppsåtliga brister i sin rättsutredning gjorde Laurins taktiska upplägg möjligt. Se nedanstående exempel, som mot bakgrund av den överväldigade bevisningen i ovanstående avsnitt ”H”, måste anses ganska betecknande för den kollegiala hänsyn och intellektuella ohederlighet som Jernryd uppvisade både i sin rättsutredning och senare:

- Protokoll från Ängelholms tingsrätts tredje muntliga förberedelse 1995-04-27. "*Parterna förklarar sig ense om att Lena Ström ej i något skede av processen åberopat punkten 5.1 i avtalet.*"
Anm: Parterna företrädades av ombuden Sven Jernryd respektive Lars Laurin. Trots Burströms bestridande tog tingsrätten fasta på ombudet Sven Jernryds vitsordande, vilket är grundlöst och strider både mot Jernryds egen rättsutredning och mot ett övertydligt bevismaterial. Jernryd vägrade trots Burströms uppmaning att korrigera den ståndpunkt han avgav för Klemecos räkning.

J. HD:s vägledande uppfattning om betydelsen av ”Aktivitetsplikten punkt 5.1”

Som framgår av Högsta domstolens dom i rättsfallet NJA 1992 s 403 ansåg HD att inköpsåtagandet i avtalspunkten 3.1 visserligen såg ut som en skadeståndssanktionerad garanti, men som trots olikheten med målformuleringen i standardavtalet EÅ85 likväl måste uppfattas som en *målsättning*, oaktat JR:s avtal var specialskrivet av dem själva. *Mot* en skadeståndsförpliktande garanti talade i vart fall klausulerna pkt 3.4 och 10.3.

Lunds tingsrätt företog i mål T 2973-02 en odaterad utredning, troligen utförd av förre lagmannen Karl-Olof Lidin, varefter tingsrätten intog ståndpunkten att inget som helst brott mot ensamrättsavtalet i NJA 1992 s 403 kan sanktioneras med skadestånd. Sedan stämningsansökan återkallats använde Lunds tingsrätt samma skäl i mål 4586-03 och negligerade återigen att Högsta domstolen endast haft att bedöma eventuell skadeståndssanktion vid brott mot punkten 3.1 och inget annat. Domstolsjuristerna åsidosatte även förekomsten av allmänna rättsgrundsatser och att HD både i föredragningstrycket och i sin dom kan sägas ha uttryckt förvåning över att punkten 5.1 *inte* hade åberopats i Malmö tingsrätt trots att denna klausul hade en särskild betydelse i avtalet (som skadeståndsgrund). Se nedanstående citat från fyra skrifter:

- Högsta domstolens föredragningstryck i mål T 485/90 från rotel 3, 1992-05-08. Citat ur sid 3n: "...Målet gäller *bara* huruvida punkten 3.1 utgör en garanti som har skadestånd som sanktion. Målet gäller följaktligen *inte* huruvida Jernmanufaktur verkligen har på allt sätt och efter bästa förmåga aktivt verkat för största möjliga avsättning av produkterna (*punkten 5.1*)."

- Högsta domstolens betänkande i mål T 485/90. Citat ur sid 2ö: *"Att återförsäljaravtalet inte innehåller något stadgande om skadestånd utesluter inte skadestånd som sanktion vid kontraktsbrott. Om Jernmanufaktur har utfäst (garanterat) i återförsäljaravtalet att köpa de minimikvantiteter som anges i punkten 3.1 har Jernmanufaktur därför i enlighet med allmänna rättsgrundsatser ett strikt skadeståndsansvar för det fall utfästelsen ej infrias. Frågan i målet är om Jernmanufaktur har gjort en sådan utfästelse. Det har inte gjorts gällande att Jernmanufaktur ej fullgjort sin skyldighet enligt punkten 5.1 att på allt sätt och efter bästa förmåga aktivt verka för största möjliga avsättning av produkterna."*
- Högsta domstolens dom DT 319 meddelad 26 juni 1992 i mål nr T 485/90 (NJA 1992:60). Citat ur domskälen: *"Av intresse är även punkten 5.1 i återförsäljaravtalet. Enligt denna punkt skulle Jernmanufaktur på allt sätt och efter bästa förmåga aktivt verka för största möjliga avsättning av Klemecos produkter."...*"På grund av det anförda finner Högsta domstolen att punkten 3.1 inte skall tolkas så att Jernmanufaktur har lämnat en skadeståndssanktionerad garanti att köpa de angivna minimikvantiteterna."
- Remissvar i mål T 485/90 från Industriförbundet till HD, 1991-07-09, sid 4, sista stycket: *"...anses emellertid inte skadestånd vara uteslutet i vissa situationer. Det gäller till exempel då övertygande bevisning förebringas om att det faktum att återförsäljaren utlovat vissa minimikvantiteter haft avgörande betydelse för dennes erhållande av ensamrätten. Skadestånd kan dessutom givetvis tänkas utgå i situationer där underskridandet av minimikvantiteten orsakats av att återförsäljaren åsidosatt sin allmänna skyldighet att verka för maximal avsättning. Denna grund synes emellertid inte ha åberopats i det aktuella målet."*

K. KONKLUSION i frågan om rättsutredningen borde ha pekat på Ströms vilseledande information till Klemeco som ett verksamt moment i skadeståndskravet.

Som visats under avsnitt **H** finns åtminstone tio skrifter som visar att advokaten Ström hade förespeglat/utlovat att även avtalspunkterna 5.1 och 9.3 skulle åberopas i Klemecos skadeståndstalan mot JR - utöver punkt 3.1. Att den grava desinformation och sveket pågick under tre år framgår av dateringarna. Klemeco var lika ovetande som motparten JR om vad som verkligen gällde sist och slutligen. Klemecos ställföreträdare, som vid denna tid saknade processvana och nödvändiga juridiska kunskaper och därför måste lita på sin advokat, kunde självfallet inte uppfatta faran och än mindre avvärja den.

Att Ström gick bakom ryggen på sin huvudman och vilseledde Klemeco var förmodligen inte hennes avsikt de första åren, utan blev en följd av Ströms sammanträffande med Burströms durkdrivne f d kompanjon S Ålander, som hade inlett ett i avtal förbjudet samröre med JR. Att Burström blivit sviken och vilseledd av Ström uppdagades först efter Malmö tingsrätts dom, men då var skadan redan skedd. Det vilseförande agerandet var rätteligen det mest komprometterande momentet, i synnerhet som det utfördes av en *advokat* som var ledamot med förtroendemannaställning i Advokatsamfundets huvudstyrelse. Det är inte utrett varför Jernryd kände sig tvingad att i sin rättsutredning undanhålla det mest graverande i kollegans hantering.

Om Jernryd hade lyft fram Ströms vilseförande så kunde Klemecos skadeståndskrav mot Ström ha framförts på ett väsentligt säkrare sätt utanför rätta. Ström hade, om hennes handläggning hade avslöjats fullt ut i hela sin prydno, knappast velat få sitt synnerligen dubiösa agerande förevisat i domstol, utan hade självfallet försökt hitta en förlikningslösning med stöd av sin ansvarsförsäkring.

Om inte, hade envar domstol, till följd av Ströms självsvåldiga och oetiska agerande, kunnat lägga bevisbördan på Ström för att hennes egenmäktiga återkallande av avtalspunkten 5.1 inte hade påverkat utfallet för Klemeco i tvisten mot JR. Det är svårt att då tro att Ströms strävan att förbli ansvarsbefriad hade kunnat nå framgång i en objektiv bedömning.

Advokaten Sven Jernryd jämte Advokatfirman Sven Jernryd AB har på grund av medvetet undertryckande av relevanta och för advokatkollegan Lena Ström särskilt besvärande omständigheter i sin rättsutredning för Klemeco, ådragit sig strikt skadeståndsansvar för all den skada som till följd av den misskötta rättsutredningen drabbade uppdragsgivaren.

RÄTTSKÄLLOR

Skadeståndslagen, 2 kap 1 §:

"Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet vållar personskada eller sakskada skall ersätta skadan."

Rättegångsbalken, 8 kap 4 §:

"En advokat skall i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrots honom och iaktta god advokatsed."

Advokatsamfundets Vägledande regler om god advokatsed – Utdrag (Etikreglerna är antagna av Sveriges Riksdag):

§ 1

"Advokats främsta plikt är att ... efter bästa förmåga tillvarata klientens intressen. Han är skyldig att främja dessa utan att låta sitt handlande påverkas av tanke på egna fördelar eller obehag ... Advokat får inte främja orätt."

§ 18

"Advokat är skyldig att gentemot klienten iaktta trohet och lojalitet".

§ 23

"Juridiska råd skall vara grundade på erforderlig undersökning av gällande rätt. Uppdrag skall utföras med omsorg, noggrannhet och tillbörlig skyndsamhet ..."

§ 24

"Klienten skall på lämpligt sätt hållas underrättad om vad som förekommer vid utförandet av hans uppdrag. Förfrågningar härom från klientens sida skall besvaras skyndsamt."

§ 41

"Advokat får inte vilseleda motparten genom att om faktiska förhållanden eller innehållet i rättsregler lämna uppgifter, som han vet är oriktiga." (Undertecknads anmärkning: Föreskriften gäller i minst lika hög grad gentemot uppdragsgivaren)

§ 44 st 1

"Såsom ombud eller biträde i rättegång är advokat skyldig att i allt iaktta vad rättegångsbalken och andra författningar rörande processen föreskriver. Han är skyldig att ordentligt sätta sig in i saken och att bedriva denna med den omsorg och skyndsamhet som god rättsskipning kräver."

§ 45 st 2

"Advokat får inte medverka till att bevis undertrycks eller förvanskas ..."

Se även ledaren i tidskriften *Advokaten* dec 2006:

"Advokaten skall med nit och omsorg tillvarata klientens rätt och i detta syfte verka för sakens riktiga belysning".

Sveriges Grundlag, Regeringsformen kap 1 §§ 2 o 9:

"Den offentliga makten skall utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet..."

"Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttaga saklighet och opartiskhet."

Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och skyldigheterna (införlivad i Sveriges grundlag).

Artikel 6 - Rätt till en rättvis rättegång (utdrag)

1. *"Var och en skall, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag..."*

Artikel 13 - Rätt till ett effektivt rättsmedel

"Var och en, vars i denna konvention angivna fri- och rättigheter kränkts, skall ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen utförts av någon i offentlig ställning."

Artikel 14 - Förbud mot diskriminering

"Åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i denna konvention skall säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt."

Ängelholm 2007-02-12

Bertil Burström, rådgivare i innovatörsjuridik

Tillhörigt skriftunderlag: Kopior på ovan citerade skrifter och dokument